

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 28541/2023
29.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Татјане Миљуш и Јасмине Стаменковић, чланова већа, у парници тужиле АА из села ..., ..., чији је пуномоћник Тања Божиловић Петровић, адвокат из ..., против тужене „Комерцијална банка“ АД Београд, сада „NLB Komercijalna banka“ АД Београд, чији је пуномоћник Немања Алексић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Вишег суда у Лесковцу Гж 2744/2022 од 08.08.2023. године, у седници одржаној 29.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиле, изјављеној против пресуде Вишег суда у Лесковцу Гж 2744/2022 од 08.08.2023. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Лесковцу Гж 2744/2022 од 08.08.2023. године, тако што се одбија жалба тужене и потврђује пресуда Основног суда у Лесковцу П 8819/20 од 03.06.2022. године и **одбија** захтев тужене за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужилци накнади трошкове ревизијског поступка од 27.500,00 динара у року од 8 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лесковцу П 8819/20 од 03.06.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и утврђено да је ништава одредба члана 3. став 2. уговора о кредиту од 13.04.2006. године. Ставом другим изреке, тужена је обавезана да тужилци на име стицања без основа на име обрачунатих и наплаћених трошкова обраде кредита исплати 45 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са домицилном каматом од 13.04.2006. године до 25.12.2012. године, а са законском затезном каматом по стопи која се утврђује на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за осам процентних поена од 25.12.2012. године до исплате. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужилци накнади трошкове парничног поступка од 44.300,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Лесковцу Гж 2744/2022 од 08.08.2023. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда, тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужила тражила да се утврди да је ништава одредба члана 3. став 2. уговора о кредиту од 13.04.2006. године и тужена обавезе да тужиљи на име стицања без основа исплати 45 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, са домицилном каматом од 13.04.2006. године до 25.12.2012. године, а са законском затезном каматом по стопи која се утврђује на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за осам процентних поена од 25.12.2012. године до исплате. Ставом другим изреке, тужила је обавезана да туженој накнади трошкове поступка од 53.300,00 динара, у случају доцње са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужила је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11... 18/20), Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог закона одлучио као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија тужиле основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила као корисник кредита са туженом банком закључила је уговор о готовинском кредиту од 13.04.2006. године, на основу кога је тужена одобрила тужиљи кредит у износу од 1.500 евра у динарској противвредности. Чланом 3. став 2. уговора предвиђено је да на име оперативних трошкова обраде, банка зарачунава накнаду од 3,0% од одобреног износа кредита, која се наплаћује од корисника кредита, одмах при исплати кредита. Наведену накнаду у износу од 45 евра тужена је наплатила 13.04.2006. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је усвојио тужбени захтев, оценивши да је одредба члана 3. став 2. уговора о кредиту ништава, будући да тужена није суду пружила доказ да је тужила као корисник кредита у предуговорној фази на јасан и недвосмислен начин била упозната са наплатом трошкова везаних за закључење уговора о кредиту, па и саме фиксне накнаде за обраду кредитног захтев у виду оперативних трошкова банке, закључивши да тужила има право на враћање наплаћеног по ништавој одредби на основу чланова 210. и 214. ЗОО са законском затезном каматом од дана стицања с обзиром да је банка несавестан стицалац.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев налазећи да је тужила обавештена о врсти и висини накнаде која пада на њен терет јер

јој је приликом закључења уговора уручен план отплате кредита, преглед битних елемената отплате кредита, због чега наведена одредба уговора о кредиту није ништава. Додатна аргументација другостепеног суда је да образац преглед битних елемената отплате кредита није морао бити издат нити пре закључења уговора нити у тренутку закључења уговора јер исти није услов закључења уговора о кредиту већ садржи елементе који су саставни део уговора о кредиту.

По оцени Врховног суда становиште другостепеног суда засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. ЗОО пази по службеној дужности. Одредбом члана 1065. наведеног закона, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама, којим је прописана могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима – Одлуком о јединственом начину обрачуна и исказивања ефективне каматне стопе на кредите и депозите („Службени гласник РС“ број 11/05, 108/05, која се примењује од 15.03.2005. године) и која је важила у време закључења предметног уговора о кредиту од 13.04.2006. године. Овом Одлуком се прописује јединствени начин обрачуна и исказивања ефективне каматне стопе на кредите које банка, афилијација и друга финансијска организација из Закона о банкама и другим финансијским организацијама (у даљем тексту: банка) одобрава, односно на депозите које банка прима (тачка 1. став 1). На основу одредаба тачке 5. ове Одлуке може се закључити да понуда банке која се односи на кредите треба да јасно и недвосмислено садржи следеће податке: податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе (став 1. под а) као и податке који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе (став 1. под б). Ови подаци се достављају клијентима писмено – на њихов захтев, како је то одређено у тачки 5. Одредбом тачке 7. став 1. наведене одлуке предвиђено је да при закључењу уговора о кредиту банка уз уговор уручује клијенту један примерак плана отплате кредита и преглед битних елемената отплате тог кредита, ставом 2. исте тачке предвиђено је да преглед из става 1. ове тачке садржи следеће податке: износ кредита, период отплате, номиналну и ефективну каматну стопу, укупан износ камате која се плаћа у току коришћења кредита, укупан износ других трошкова које клијент треба да плати у току коришћења кредита и износ отплатне рате, као и страну валуту којом се кредит индексира или други критеријуми за ревалоризацију и индексирање кредита, односно депозита.

За спровођење ове одлуке НБС је донела Упутство за примену одлуке о јединственом начину обрачуна и исказивања ефективне каматне стопе на кредите и

депозите („Сл. гласник РС“, бр 11/05 ... 108/05). У тачки 6. овог упутства прописано је да банка један примерак плана отплате кредита из тачке 7. одлуке, који су као обрасци 1 и 2 штампани уз наведено упутство и његов су саставни део, с помоћним колонама за израчунавање ЕКС-а, банка задржава у својој документацији, док је тачком 7. и 8. предвиђено да преглед битних елемената отплате кредита и план отплате кредита се достављају клијену у смислу тачке 6. став 1 одлуке у виду прилога, те да се план отплате кредита сачињава уз претпоставку да ће уговорне стране уредно извршавати совје обавезе. У план отплате кредита (образац 1) у колони „друге уплате“ уносе се друге уплате које корисник кредита плаћа банци на основу закљученог уговора о кредиту и то: трошкови обраде кредитног захтева, трошкови који настају при одобравању кредита, трошкови обраде кредита, премије осигурања кредита које на терет корисника кредита, а у виду додатних провизја, плаћа банка, накнаде на неискоришћени део оквирног кредита, трошкове обраде новчаних средстава положених за одобравање кредита и остале накнаде или провизије у вези са кредитом тачка 8. став 2 алинеја 8). Преглед битних елемената уговора о кредиту (прилог 2) према наведеном упутству представља саставни део уговора о кредиту, док се план отплате кредита сматра посебним образцем (образац 1).

Ценећи наведене одредбе материјалног права банка има право на наплату трошкова и накнада за банкарске услуге у вези са реализацијом кредита, као и премије осигурања кредита које на терет корисника кредита, а у виду додатних провизја, плаћа банка, али ова обавеза мора бити јасно предочена кориснику кредита у предуговорној фази исказивањем ове врсте трошкова кредита и његовог процентуалног или номиналног износа у складу са наведеном Одлуком НБС.

У конкретном случају, тужена банка није доказала да је обавезу плаћања накнаде трошкова везаних за закључење уговора о кредиту, па и саме фиксне накнаде за обраду кредитног захтев у виду оперативних трошкова банке јасно предочила тужили у предуговорној фази исказивањем у понуди наведених трошкова у процентуалном или номиналном износу у складу са наведеном Одлуком НБС о јединственом начину обрачуна и исказивања ефективне каматне стопе на кредите и депозите. Наиме, тужила је као корисник кредита 13.04.2006. године закључила уговор о кредиту са туженом, а тужена банка није доказала у смислу правила о терету доказивања да је тужили у предуговорној фази уручила понуду, на основу које би она била упозната са врстом и висином трошкова кредита. Супротно становишту другостепеног суда да је тужили био уручен преглед битних елемената отплате кредита, обавештавање корисника у предуговорној фази не може се остварити уручењем наведеног обрасца, јер је тачком 7. став 1. наведене одлуке НБС прописано да се исти уручује уз примерак закљученог уговора, а не пре закључења уговора. Управо је циљ такве понуде да својом садржином омогући кориснику да упореди понуде и других банака и изврши избор према својим потребама и финансијској ситуацији. Из наведених разлога, предметна уговорна одредба (3. став 2.) је ништава, па тужила основано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чланова 104. став 1. и 214. ЗОО како је то правилно закључио првостепени суд.

Како је поводом ревизије тужиле преиначена побијана другостепена пресуда и одбијена жалба тужене, то је другостепена пресуда преиначена и у погледу одлуке о трошковима, тако што је потврђена и одлука о трошковима првостепеног поступка и

одбијен захтев тужене да се тужиља обавезе да јој накнади трошкове жалбеног поступка.

Имајући у виду наведено, Врховни суд је применом члана 416. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке.

Тужиља је успела у поступку по ревизији, па јој, на основу чланова 153. став 1, 154. став 2. и 163. став 2. ЗПП, припадају и опредељени трошкови ревизијског поступка. Висина је одмерена на име тражених трошкова и то: за састав ревизије од 18.000,00 динара, према важећој Адвокатској тарифи, као и на име судских такси за ревизију 3.800,00 динара и ревизијску одлуку 5.700,00 динара, одмерено према тарифном броју 1. и 2. таксене тарифе Закона о судским таксама („Службени гласник РС“ број 128/24...106/15).

На основу изнетог, применом члана 165. став 2. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић